

LIETUVOS DIDIKŲ KNYGOS HELSINKIO UNIVERSITETO BIBLIOTEKOJE

ALMA BRAZIŪNIENĖ

Vilniaus universiteto bibliotekos Retų spaudinių skyrius,
Universiteto g. 3, 2734 Vilnius, Lietuva

Rusijos mokslų akademijos biblioteka Peterburge ir Helsinkio universiteto biblioteka pateikė skaitytojams savo gražaus bendradarbiavimo vaisių – išleido 1829 m. Helsinkio universitetui tuometinės Rusijos mokslų akademijos padovanotų knygų katalogą¹. Tokio katalogo sumanymas subrendo 1986 m. Kaip rašo katalogo įžangoje Helsinkio universiteto bibliotekos direktorius prof. Esko Häkli, viskas prasidėjo nuo to, kad apie 1972–1973 m. Helsinkio universiteto bibliotekoje buvo identifiikuota knygų iš tokių asmeninių bibliotekų kaip M. Lomonosovo, A. A. Matvejevo (1666–1728) ir kt. Jas pradėta moksliai aprašinėti. Šio darbo ėmėsi Rusijos mokslų akademijos bibliotekos darbuotoja dr. Irina Lebedeva ir Helsinkio universiteto bibliotekos Retų spaudinių skyriaus bibliotekininkė, knygos ir meno istorikė Sirkka Havu. Sumanytą publikuoti didžiųjų Rusijos asmeninių bibliotekų katalogą rėmė tuometinės SSSR mokslų akademijos bibliotekos direktorius prof. V. A. Filovas ir prof. V. Leonovas. Pradėjus šitaip bendradarbiauti, 1990 m. Leningrade bei 1991 m. Helsinkyje buvo surengtos senųjų leidinių parodos, išleistas išsamus tų parodų katalogas.

Kaip atsitiko, kad tokios vertingos asmeninės bibliotekos 1829 m. buvo perduotos Helsinkio universitetui? Į šį klausimą gana glaustai atsako Esko Häkli kitame katalogo prieštekstyje.

Helsinkio universiteto biblioteka buvo įkurta Turku mieste 1640 m. ir ji kartu su Turku universitetu gyvavo iki 1830 m. Turku mieste 1827 m. kilęs gaisras nusiaubė universiteto biblioteką. Ši nelaimė sujaudino daugelį Europos intelektualų. Suomija tuo metu (nuo 1809 m.) buvo aneksuota ir prijungta prie carinės Rusijos. Turku miestas, kaip buvusi Švedijos karalystės provincijos sostinė, irgi prarado savo statusą, todėl 1827 m. universitetas buvo perkeltas į Helsinkį. Naujoji Helsinkio universiteto biblioteka turėjo pradėti savo gyvenimą praktiškai nuo nulio: po gaisro buvo išgelbėta viso

¹ Collections donated by the Academy of Sciences of St. Petersburg to the Alexander University of Finland in 1829: an Annotated Catalogue Compiled by Sirkka Havu and Irina Lebedeva / Helsinki University Library ; Library of Russian Academy of Sciences. Helsinki : Helsinki University Library, 1997. 813 p.

labo keli tūkstančiai knygų. Tada Suomijos ir Rusijos intelektualai suskato dovanoti bibliotekai knygas (vien Rusijos imperatoriškoji mokslų akademija padovanojo 4000 knygų, karininkas P. Aleksandrovas – 24 000, 1836 m. caras Nikolajus I – 30 000 vietnetų Europoje gintų daktarinių tezių rinkinį). To meto Peterburgas buvo ne tik Rusijos, bet ir vienas iš Europos mokslo centrų, ten dirbo mokslininkų ir iš Suomijos. Praėjus vos mėnesiui nuo gaisro Turku bibliotekoje, Imperatoriškoji Peterburgo mokslų akademija paskelbė, jog ji ketina padovanoti knygų universitetui. Nutarta atiduoti dubletus bei pagrindinio fondo teologinę bei juridinę literatūrą. Knygų atrankai vadovavo akademikai J. P. Krug (1764–1844), Ch. M. Fraehn (1782–1851) ir Ch. F. Gräffe (1780–1851). Bet praktiškai atrankos kriterijų nelabai buvo paisoma ar jie buvo suprasti daug plačiau: atrinkta ne vien dubletinė ir ne vien teologinė bei juridinė literatūra. Taip laimingai buvo nulemtas Helsinkio universiteto bibliotekos likimas. Akademijos donacija siekė 4000 knygų. Ir tai buvo ne šiaip sau kokios knygos, dauguma jų – iš labai vertingų asmeninių kolekcijų.

Štai čia Helsinkio bibliotekos istorija tampa aktuali ir Lietuvos bibliotekų istorikams. Mat viena iš didžiausių ir įdomiausių Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės asmeninių bibliotekų – Nesvyžiaus Radvilų biblioteka, turėjusi apie 20 tūkstančių knygų, po 1772 m. Abiejų Tautų Respublikos padalijimo carienės Jekaterinos įsakymu buvo išgabenta į Peterburgą ir išdalyta įvairioms Rusijos mokslo institucijoms. Rusijos mokslų akademija dalį Nesvyžiaus Radvilų bibliotekos (1076 knygas) perdavė į Helsinkį. Iš šių knygų 820 yra identifikautos ir aprašytos recenzuojamame kataloge.

Donacijos katalogo sandara tokia: po įžanginių straipsnelių, aptarus katalogo sudarymo principus, pateikus bibliografinių šaltinių ir santrumpų sąrašus, chronologiškai publikuojami rekonstruoti rinkinių katalogai. Rinkinio viduje knygos išdėstytos pagal autorius abėcėlės tvarka. Pasirinktas tarptautinis senųjų knygų aprašo standartas ISBD(A) ir jo nuosekliai laikomasi. Pastabų srityje – pastabos apie knygos įrišimą ir savininkus (rankraštinis įrašus stengiasi pateikti išsamiai). Taip pat nurodomas knygos saugojimo šifras.

Pirmoji aprašyta Kuršo kunigaikščių biblioteka (886 pozicijos). Tai buvusio Livonijos ordino vietoje įsikūrusios Kuršo kunigaikštystės valdovų Bironų pradėta rinkti biblioteka. Kuršo kunigaikštis Friedrichas Vilhelmas buvo vedęs Petro I dukterėčią Aną – būsimą Rusijos imperatoriene. Mirus Friedrichui Wilhelmui, šioji biblioteką perkėlė į Peterburgą. Kaip teigiama katalogo anotacijoje, kodėl ir kada tai padaryta, tiksliai nežinoma, manoma, jog apie 1714 m. biblioteka tiesiog buvo padovanota. (Tai katalogo autorių nuomonė. Skaitytos iš karto sumeta: kada gi turtingi mūsų kaimynai kultūros turtų negabeno į savo sostines? Nėra praleidę nė vienos progos...) Kuršo kunigaikščių bibliotekoje – daugiausia XVII a. leidiniai, dauguma jų su superekslibrisais, nemažai nuosavybės įrašų, rodančių ankstesnius knygos savininkus.

Toliau aprašyta Andries Winius'o (Andrejaus Andrejevičiaus Vinijaus, 1641–1717), Petro I laikų turtingo olandų kilmės Rusijos pirklio ir fabrikanto, biblioteka (46

pozicijos). Po jo mirties biblioteka (363 pavadinimų knygos) buvo perduota Rusijos mokslų akademijai. Keturiasdešimt šešios kataloge aprašytos knygos priklausė Petro I sūnui caraičiui Aleksejui Petrovičiui. Kiekvienas aprašytas rinkinys turi anotaciją, kur pristatyta trumpa rinkinio susidarymo istorija, jo likimas. Tai labai naudinga informacija. Deja, apie caraitį Aleksejų, be to, kad jis labai mėgo skaityti ir rinkti knygas, konkrečių duomenų nesužinome. Net jo gyvenimo datos nėra. Gal katalogo sudarytojoms atrodė, kad tai toks iškilus asmuo Rusijos istorijoje, jog ir taip visiems viskas aišku, bet katalogas juk skirtas ne vien Rusijos skaitytojų auditorijai... O gal paprasčiausias leidėjų neapsižiūrėjimas? Artimo Petro I draugo, jo gydytojo Roberto Ereskine'o (Areskin, 1677–1718) biblioteka (248 pozicijos) yra siekusi net 2322 tomus, kuriuos po mirties nupirko Rusijos mokslų akademijos biblioteka. Knygos pažymėtos ekslibrisais, dauguma įrištos raudona oda. Farmacijos archyvo (Aptekarskij prikaz), įkurto apie 1620 m. Maskvoje, biblioteka sudaro 23 pozicijas. Toliau eina Georgo Palmstrucho (1645–1715), švedų kilmės Livonijos karininko, biblioteka (31 pozicija), po šios – didžiausios Petro I laikų akademinės bibliotekos – Jacobo Bruce's (Jakov Vilmovič Brius, 1670–1735) aprašymas (104 pozicijos, daugiausia matematikos, astronomijos, medicinos veikalai). Didžiama J. Bruce's bibliotekos knygų telalaimos Peterburge, Rusijos mokslų akademijos bibliotekoje. E. Saveljeva yra išleidusi J. Bruce's knygų katalogą, kur suregistruota 776 spausdintos ir 21 rankraštinė knyga. Toliau pristatoma Gottfriedo Paschke's (mirė apie 1740), Rusijos mokslų akademijos bibliotekininko, kilusio iš Karaliaučiaus, biblioteka (40 pozicijų), 1741 m. nupirkta Rusijos mokslų akademijos (537 pavadinimų knygos). Ir štai pagaliau prieiname prie vienos iš įdomiausių lituanistiniu požiūriu – kunigaikščių Radvilų Nesvyžiaus bibliotekos. Pristatomame kataloge tai antra pagal apimtį (820 pozicijų) biblioteka po Kuršo kunigaikščių bibliotekos, neskaičiuojant pačios gausiausios katalogo dalies – įvairiems savininkams priklausiusių knygų.

Nesvyžiaus Radvilų biblioteka savo turtais žavėjo dar amžininkus, nuo seno domino kultūros istorikus. Apie ją, kaip vieną iš svarbiausių ir didžiausių LDK asmeninių bibliotekų, yra rašę visi, kas tyrinėjo Lenkijos, Lietuvos, Baltarusijos bibliotekų istoriją². Bet išsamaus tyrinėjimo, kad ir kokia įdomi būtų, ši biblioteka dar nesulaukė. Plačios apimties straipsnyje a. a. prof. L. Vladimirovas, rašydamas apie Nesvyžiaus Radvilų bibliotekos likimą, taip teigė: *Taip pat yra žinių, kad iš Peterburgo akademijos dalis Radvilų knygų buvo padovanota Suomijai kaip pagalba sudėgusiai universiteto bibliotekai*.³ Taigi pristatomasis katalogas patvirtina profesoriaus teiginius.

² Radziszewski F. W. Wiadomość historyczno-statystyczna o znakomitszych bibliotekach... Kraków, 1875. S. 52–54; Kisarauskas V. Lietuvos knygos ženklai, 1518–1918. Vilnius, 1984. P. 93–97; Golenčenko G. J. Krupnyje častnovladelčeskie biblioteki Belorusii i Litvy vtoroj poloviny XVI – serediny XVII v. // Fedorovskije čtenija, 1982. Moskva, 1987. S. 101–104; Nikolajev N. V. Nesvižskaja biblioteka kniazej Radvilov // Kniga v Rossiji XVIII–serediny XIX v.: iz istoriji biblioteki Akademiji nauk : sbornik naučnych trudov. Leningrad, 1989. S. 140–146.

³ Vladimirovas L. Lietuvos bibliofilija XVIII amžiuje // Knygotyra. T. 32 (1998), p. 159.

Čia reiktų trumpai prisiminti Nesvyžiaus bibliotekos istoriją. Biblioteka pradėta rinkti dar XVI a., kai Nesvyžių valdė Mikalojus Radvila Juodasis (1515–1565). Būtent nuo tada Nesvyžiuje pagal 1551 m. Žygimanto Augusto privilegiją pradėta kaupti po vieną visų LDK dokumentų egzempliorių – taip greta knygų rinkinio formavosi LDK archyvas (Lietuvos metrika). Bibliotekoje, savaime aišku, buvo kaupiamos ir M. Radvilos įkurtose Nesvyžiaus bei Bresto spaustuose išspausdintos protestantiškos knygos. Mikalojus Kristupas Radvila Našlaitėlis (1549–1616) 1584 m. pastatydino Nesvyžiuje mūrinę pilį, kurioje viena iš reprezentacinių salių buvo skirta specialiai bibliotekai. Būtent čia XVII a. pradžioje jis perkėlė ir savo turtingą, jau Vilniuje sukauptą biblioteką. 1651 m. buvo sudarytas Nesvyžiaus bibliotekos knygų katalogas, apimantis daugiau nei 700 tomų. Katalogas teminis, suskirstytas į 30 grupių („klasių“)⁴. Įdomu, kad į atskirą grupę buvo išskirtos draudžiamos knygos (17 knygų). Biblioteka garsėjo žemėlapių ir grafikos rinkiniais. Klestėjo Nesvyžiaus biblioteka ir valdant LDK didžiajam kancleriui Karoliui Stanislovui Radvilai (1669–1719), vadintam „viva bibliotheca eruditionis“. Pirmąją didesnę netektį biblioteka patyrė 1668 m., kai iš pradžių 355, o vėliau dar 100 knygų buvo padovanota Karaliaučiaus pilies bibliotekai⁵. Tai garsioji Boguslavo Radvilos (1620–1669) donacija, turėjusi specialų ekslibrisą ir S. Grabe's sudarytą spausdintą katalogą, vėliau perduota Karaliaučiaus universiteto bibliotekai⁶. Biblioteka didžiausia tapo Nesvyžių valdant Karoliui Stanislovui Radvilai (Panie Kochanku, 1734–1790) – apie 1770 m. ten buvo apie 20 000 knygų, taip pat žemėlapių, grafikos darbų ir kt. (plg.: Vilniaus universiteto biblioteka 1772 m. turėjo 11 000 knygų). 1764 m. Gardino seime buvo nutarta išimti visus Respublikos dokumentus – taip Nesvyžiaus biblioteka pradėta sklaidyti. 1772 m. buvo išvežta ir pati biblioteka⁷. Prancūzų istorikas J. Castera rašė: *Pati valdovė dalyvavo grobio dalybose. Garsiąją kunigaikščio Radvilos biblioteką, Lietuvos istorijos lobyną* [paryškinta mano – A.B.], *pagrobė ir išvežė į Peterburgą ir, žinoma, kad iš ten jau ji nebegrįš...*⁸ 1772 m. rugpjūtį Peterburgo mokslų akademija gavo iš Nesvyžiaus 96 dėžes knygų. Joms sudėti buvo paruoštos 34 spintos. Buvo sudaryti 1801 ir 1841 m. atvežtų Nesvyžiaus bibliotekos knygų katalogai (9673 pavad. knygos)⁹. Ir štai dešimtają šio Lietuvos istorijos lobyno dalį jau turime publikuotą. Pasklaidykime suomių saugomas Nesvyžiaus bibliotekos knygas.

⁴ Golenčenko G. J. Op. cit., p. 103.

⁵ Kaunas D. Mažosios Lietuvos bibliotekos (iki 1940 metų). Vilnius, 1987. P. 28.

⁶ Daugelis tyrinėtojų teigia, jog B. Radvilos donacija buvusi iš jo Kėdainių bibliotekos (Słownik pracowników książki polskiej. Warszawa ; Lodz, 1972. P. 739; *Kisarauskas V.* Op. cit., p. 91 ir kt.). Aptariamojo katalogo sudarytojos, remdamosi Peterburgo mokslų akademijos bibliotekos rankraštyne esančia medžiaga, teigia, jog donacija įvyko po Boguslavo Radvilos 1668 m. kovo 17 d. vizito į Nesvyžių, kur jis buvo apstulbintas Nesvyžiaus bibliotekos turty (p. 250).

⁷ V. Kisarauskas op. cit. (p. 95) klaidingai nurodo 1792 – išvežimo metus.

⁸ Castera J. Histoire de Catherine II, impératrice de Russie. Paris, [1800]. T. 2, p. 223–224. Cit. pagal: Nikolajev N. V. Nesvižskaja biblioteka... P. 144.

⁹ Nikolajev N. V. Op. cit., p. 145.

Teminių požiūriu dominuoja teologinė ir juridinė literatūra – tokia ir buvo donacijų suomiams intencija. Apibūdinamas kataloge pristatomą Nesvyžiaus Radvilų rinkinį, Esko Håkli teigia, jog tai *daugiausia prancūzų katalikų* [religinė? – A. B.] literatūra, *taip pat yra ir lenkų literatūros* (p. 20). Tuo verta suabejoti. Teologinės literatūros prancūzų kalba tikrai daug, bet ne mažiau jos ir lotynų, vokiečių, net anglų kalbomis... Yra Kalvino (su rankraštiniu įrašu *Liber prohibitus*), Melanchtono knygų (M. Radvilos Juodojo palikimas?), daug J. T. Sprengerio, B. Spinozos, G. A. Struve's veikalų. Vien Aurelijaus Augustino yra penki leidimai.

Dauguma Radvilų rinkinio knygų pažymėtos ekslibrisais su Radvilų herbo ereliais. Ekslibriso yra net šeši variantai. Bibliotekoje knygos buvo saugomos labai tvarkingai, todėl veik visos turi įklijuotas lipdes su pažymėtomis signatūromis. Daugelis knygų turi rankraštinius nuosavybės įrašus – monogramas: *CSNR* (Carl Stanislaw Radziwill), *AKR* (Anna Katarzyna Radziwill), *Inscriptus Catalogo Bibliothecae arcis Nesviziensis*; *Adscriptus Bibliothecae arcis Biadensis*. Dažni dovanojimo arba ankstesnių savininkų nuosavybės įrašai (šie dažnai būna užbraukti), yra autografuotų knygų Jurgiui Radvilai, Mikalojui Kristupui Radvilai ir kt. Nemažai knygų su J.A. Zalusio bibliotekos antspaudais.

Pristatomo katalogo privalumas tas, kad jis turi išsamias pagalbines rodykles. Bene didžiausia – abėcėlinė leidinių rodyklė (autorius ir knygos pavadinimas), leidžianti vienoje vietoje apžvelgti rekonstruotų asmeninių rinkinių visumą. Čia galime pasieškoti ir mums rūpimų autorių. Pavyzdžiui., Radvilų bibliotekoje buvo S. Starowolskio *Monumenta Sarmatorum...* (Cracoviae, 1655), pačių Radvilų parašytos knygos (deja, be kokių įdomesnių įrašų ar pan.): Alberto Stanislovo Radvilos *Elogium duodecim virtutum...* (Varsaviae, 1655), *Historia passionis Christi* (Varsaviae, 1655), *Susprium animae poenitentis* (Cracoviae, 1639), Mikalojaus Kristupo Radvilos *Hierosolymitana peregrinatio* (Brunsbergae, 1601) ir kt. Bet apskritai LDK autorių knygų mažai, dominuoja Vakarų Europos rašytojai.

Be minėtos abėcėlinės rodyklės, kataloge dar yra kitų asmenų, redaktorių, vertėjų rodyklė; leidėjų bei spaustuvininkų; leidimo ir spausdinimo vietų; chronologinė; buvusių savininkų; vietų, paminėtų rankraštines pastabose, ir šifrų rodyklės. Visos jos – labai geros pagalbininkės tyrinėtojams. Štai spausdinimo vietų rodyklėje susirandame, kokių Vilniaus spaustuvų knygų yra kataloge. Vaizdas toks: iš J. Kartzano, M. K. Radvilos, Jėzuitų ir Vilniaus akademijos spaustuvų. Kodėl Vilniaus jėzuitų akademijos spaustuvė įvardyta dviem pavadinimais ir pristatyta dviem pozicijom? Neapsižiūrėjimas ar informacijos stoka? Tai vienas iš kataloge esančių apmaudžių liapsusų. Ne mažesnis – spausdinimo vietų rodyklėje atskirai nurodytos vietovės: *Vilnius* ir *Wilda*. Vokiškas Vilniaus pavadinimas sudarytojoms, deja, buvo nežinomas, nors knygoje aiškiai parašyta: *Gedrucht zur Wilda in Littauwen* (iš viso kataloge yra trys tokios Vilniuje vokiečių kalba išleistos knygos – visos iš G. Palmstrucho bibliotekos).

Pagal chronologinę rodyklę galime nustatyti, kad seniausia Radvilų rinkinio knyga išspausdinta 1519 m. (Laski J. *Breviarii seu viatici... Lugduni, 1519*), o XVI a. leistų knygų irgi nemažai. Nagrinėdama buvusių savininkų rodyklę, nudžiugau pamačiusi A. Volano pavardę. Pamaniau užtikusi jo bibliotekos ar šiaip su A. Volanu susijusią knygą. Deja, teko nusivilti. Katalogo autorės klaidingas suprato rankraštinę knygos marginaliją, kur pastabose viso labo apibūdintas A. Volano asmuo. Marginalija nieko nesako apie knygos savininkus. Rankraštines pastabose paminėtų vietų rodyklėje Vilnius nurodytas penkis kartus. Vienoje kažkoks, deja, neiššifruotas asmuo knyga skiria Vilniaus (jėzuitų ?) bibliotekai (*pre [= pro] Bibliotheca Vilnensis...*). Vilniaus J. Kartzano spaustuvėje 1584 m. spausdinta P. Lily knyga *Responsio* turi Vilniaus vyskupui Jurgiui Radvilai skirtą rankraštinę dedikaciją. Barokiškai puošnus Vilniaus akademijos profesoriaus Adomo Minkevičiaus dedikacinis įrašas Vilniaus vaivada, LDK etmonui Mykolui Kazimierui Radvilai, kurį čia verta pacituoti visa: *Celsissimo ac Excellentissimo Principi et Domino D[omi]no Michaeli Casimiro Radziwill Capitaneo Czuchovenski [t. y. Czuchowenski – A. B.], S. R. M. Colonello, lectissimo juventutis flori, a cultura morum, facilitate ingenii et candore animi terrestri angelo, hunc coelestis paedagogiae libellum cum debitae submissionis, et grati affectus, fundatorio suo nomini testimonio dat, donat, dicat, Vilnae Anno 1717 24 Junij. p. Adamus Minkiewicz Societatis Jesu, Hallae Philosophiae Doctor ejusdemque [!], actualis in Academia Vilnensi professor*¹⁰ (p. 259, poz. 54). Iš įdomesnių įrašų, iliustruojančių knygų komplektavimo geografiją, galima paminėti marginaliją knygoje *Sisto de Siena. Bibliotheca sancta...* (Coloniae, 1576), liudijančią, kad knygą Albertas Stanislovas Radvila nusipirko Venecijoje: *Alberti Radziwil Venetijs emptus* (p. 336, poz. 686).

Didžiausias ir sunkiausias darbas rengiant šį katalogą buvo surinkti iš bendro, išsklaidyto knygų masyvo asmeninių bibliotekų knygas ir jas identifikuoti. Tam reikia labai gero pasirėngimo: išmanyti šalies istoriją, nusimanyti apie heraldiką, knygų įrišimus, gerai mokėti senąsias kalbas, kad būtų galima šifruoti nuosavybės įrašus. Visas kliūtis katalogo sudarytojos įveikė. Galima nebent papriekiaštai, kad kai kurios įrašų šifruotės klaidingos, kai kur palikti neiššifruoti, nors lengvai nuspėjami žodžiai.

Ne visai norėtusi sutikti ir su Esko Häkli⁹ o įvadinio straipsnio teiginiu: *The donations from St. Peterburg comprised, almost exclusively, literature from western Europe, which gives a good picture of the contacts with the West that were typical of the intellectual life of the Russian capital, and in particular of its academic connections*¹¹ (p. 13). Kokius

¹⁰ Aukščiausiajam ir prakilniausiajam kunigaikščiui ir ponui, ponui Mykolui Kazimierui Radvilai, Čluchovo seniūniui, Šventosios Karališkiosios Didenybės pulkininkui, rinktiniam jaunuomenės žiedui, papročių ugdymo, proto lengvumo ir sielos tyrumo žemiškajam angelui šią dangiškosios mokyklos knygelę kartu su deramu nuolankumu ir dėkingumu jaunu savo fundatoriui liudijimo vardan duoda, dovanoja, aukoja Vilniuje 1717 m. birželio 24 d. tėvas Adomas Minkevičius, jėzuitas, filosofijos daktaras Halėje, tikrasis Vilniaus akademijos profesorius.

¹¹ Sankt Peterburgo donaciją sudarė daugiausia Vakarų Europos literatūra. Visa tai puikiai iliustruoja kontaktus su Vakarais. Tai buvo labai būdinga Rusijos sostinei, o ypač akademiniam ryšiams.

kontaktus? Akademiniai kontaktai suprantami, bet juk čia kalba eina net apie kelis trofėjinius rinkinius, brutaliausiu būdu išgabentus į Peterburgą. Ir tai, kad Nesvyžiaus Radvilų rinkinys atsidūrė Helsinkyje, grynas atsitiktinumas (sakytume – geras atsitiktinumas: jos ir prižiūrėtos, ir aprašytos, ir visiems prieinamos; kiek tokių LDK asmeninių bibliotekų knygų tebedūla neaprašytų, nereikalingų kitų šiandienės Rusijos bibliotekų lentynose?). Tarkim, Radvilų bibliotekos knygos iš tikro parodo ryšius su Vakarais, tik ne Rusijos, o Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės intelektualų.

Dar vienas priekaištas katalogo leidėjams: pradžioje esantis katalogo turinys yra... be nurodytų puslapių. Ką gi, skaitytojui tenka pačiam susinumeruoti pieštuku... Bet visa tai nemenkina katalogo vertės. Suprantama, klaidų nedaro nebent tie, kurie nedirba.

Džiugu, kad senieji asmeniniai knygų rinkiniai atgijo ir pradėjo naują savo gyvenimą. Šis katalogas – tai rimtas pagrindas būsimiems tyrinėjimams, puiki mokslinė bazė, be kurios neįsivaizduojama Lietuvos, Lenkijos, Baltarusijos, o šiuo atveju – ir Rusijos bei Suomijos kultūros istorijos studijų ateitis. Pagaliau tai geras senųjų leidinių bibliografavimo, istorinių rinkinių rekonstrukcijos pavyzdys.